

T.C.  
ADALET BAKANLIğI  
Kanunlar Genel M¼d¼rl¼đ¼

7/29178  
GK.18

Sayı : 56020453/2013-610.01-831/362/662  
Konu : Yazılı soru önergesi

25/08/2014

T¼RKIYE B¼Y¼K MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

- İlgi: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 01/10/2013 tarihli ve 43452547-120.00-7/29178-231991 Sayılı yazı,  
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel M¼d¼rl¼đ¼ ifadeli, 07/10/2013 tarihli ve 31853594-610-2-5411/5144 Sayılı yazı,  
c) 25/11/2013 tarihli ve 4508/8627 sayılı yazı.

İlgi (a) yazınız ekinde Başbakanlığa gönderilen ve ilgi (b) yazı ile Bakanlığımızca cevaplandırılması tensip olunan, İstanbul Milletvekili Dr. Sezgin Tanrikulu tarafından Sayın Başbakan'a yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/29178 Esas Nolu soru önergesine ilişkin cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (c) yazımızla ek süre istenilmiş olup, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99. maddesi uyarınca hazırlanan kısmî cevap ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

  
Bekir BOZDAĞ  
Bakan

EK:  
Soru önergesi cevabı (1 adet)

DAđITIM:  
Geređi:  
TBMM Başkanlığına

Bilgi:  
Başbakanlığa

T.C.  
ADALET BAKANLIĞI  
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Sayı : 56020453/2013-610.01-831/2933/5932  
Konu : Yazılı soru önergesi

25/08/2014

Sayın M.Sezgin TANRIKULU  
İstanbul Milletvekili  
TBMM

Sayın Başbakan'a yöneltilip Bakanlığımız koordinatörlüğünde cevaplandırılması tensip olunan 7/29178 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

I- A) Anayasanın;

1- "Cumhuriyetin nitelikleri" kenar başlıklı 2. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.";

2- "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin,

a- Birinci fıkrasında "Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.";

b- Üçüncü fıkrasında "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.";

B) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;

1- "İşkence" kenar başlıklı 94. maddesinde,

"(1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanması yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Suçun;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Avukata veya diğer kamu görevlisine karşı görevi dolayısıyla, işlenmesi halinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

(5) Bu suçun ihmali davranışla işlenmesi halinde, verilecek cezada bu nedenle indirim yapılmaz.

(6) Bu suçtan dolayı zamanaşımı işlemez.";

T.C.  
ADALET BAKANLIĞI  
Kanunlar Genel Müdürlüğü

2- "Neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence" kenar başlıklı 95. maddesinde;

"(1) İşkence fiilleri, mağdurun;

a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,

b) Konuşmasında sürekli zorluğa,

c) Yüzünde sabit ize,

d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, yarı oranında artırılır.

(2) İşkence fiilleri, mağdurun;

a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,

b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,

c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,

d) Yüzünün sürekli değişikliğine,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır.

(3) İşkence fiillerinin vücutta kemik kırılmasına neden olması halinde, kırığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İşkence sonucunda ölüm meydana gelmişse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur."

3- "Eziyet" kenar başlıklı 96. maddesinde,

"(1) Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Yukarıdaki fıkra kapsamına giren fiillerin;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe karşı,

İşlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

C) 04/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun "Kapsam" kenar başlıklı 2. maddesinin son fıkrasında "765 sayılı Türk Ceza Kanununun 243 ve 245 inci maddeleri ile 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında açılacak soruşturma ve kovuşturmalarda bu Kanun hükümleri uygulanmaz."

Ç) 14/07/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun "Kişilerin uğradıkları zararlar" kenar başlıklı 13. maddesinde,

"Kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açarlar. Ancak, Devlet dairelerine tevdi veya bu dairelerce tahsil veya muhafaza edilen para ve para hükmündeki değerli kağıtların ilgili personel tarafından zimmete geçirilmesi halinde,

T.C.  
ADALET BAKANLIĞI  
Kanunlar Genel Müdürlüğü

zimmete geçirilen miktar, cezai takibat sonucu beklenmeden Hazine tarafından hak sahibine ödenir. Kurumun, genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır.

İşkence ya da zalimane, gayri insani veya haysiyet kırıcı muamele suçları nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince verilen kararlar sonucunda Devletçe ödenen tazminatlardan dolayı sorumlu personele rücu edilmesi hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

12 nci maddeyle bu maddede belirtilen zararların nevi, miktarlarının tespiti, takibi, amirlerin sorumlulukları ve yapılacak işlemlerle ilgili diğer hususlar Başbakanlıkça düzenlenecek yönetmelikle belirlenir.",

D) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun "Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri" kenar başlıklı 161. maddesinin beşinci fıkrasında "Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk âmir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. Vali ve kaymakamlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri, en üst dereceli kolluk amirleri hakkında ise, hâkimlerin görevlerinden dolayı tâbi oldukları yargılama usulü uygulanır.",

Hükümlerine yer verildiği; öte yandan, Ülkemizin, Birleşmiş Milletlerin, İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmesinin 3441 sayılı Kanunla onayladığı ve anılan Kanunun Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği; ayrıca, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ve küçük düşürücü muamele ve cezanın önlenmesine yönelik olarak, özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin kaldıkları yerlere, bağımsız uluslararası ve ulusal kurumların düzenli ziyaretlerine imkân tanıyan bir sistemin kurulmasını öngören İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolün de 6167 sayılı Kanunla onaylandığı ve söz konusu Protokolün 12/03/2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği malûmlardır.

II- Yukarıda yer verilen hükümlerden ayrı olarak, bu suçlarla daha etkin mücadele bakımından büyük önem arzeden ikincil düzenlemeler de mevcuttur.

A) 01/06/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik"te konuya ilişkin ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir.

B) Gözaltına alınan kişilerin tıbbî muayenelerinin tam, bağımsız ve tarafsız bir şekilde yapılmasını sağlamaya dönük olarak, 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren "Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği"nin "Sağlık kontrolü" kenar başlıklı 9. maddesiyle, yakalanan kişinin gözaltına alınacak olması veya zor kullanılarak yakalanması hâllerinde hekim kontrolünden geçirilerek yakalanma anındaki sağlık durumunun belirleneceği; gözaltına alınan kişinin herhangi bir nedenle yerinin değiştirilmesi, gözaltı süresinin uzatılması, serbest bırakılması veya adli mercilere sevk edilmesi işlemlerinden önce de sağlık durumunun hekim raporu ile tespit edileceği; hekim ile muayene edilen şahsın yalnız kalmaları, muayenenin hekim hasta ilişkisi çerçevesinde yapılması; ancak, hekimin kişisel güvenlik endişesini ileri sürerek muayenenin kolluk görevlisinin gözetiminde yapılmasını belgelemek suretiyle isteyebilmesi; bu durumda, gözaltına alınan kişinin talebi

T.C.  
ADALET BAKANLIĞI  
Kanunlar Genel Müdürlüğü

hâlinde müdafîin de muayene sırasında gecikmeye neden olmamak kaydıyla hazır bulunabileceği hususları açıkça düzenlenmiştir.

III- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesinin tavsiyeleri doğrultusunda, işkence ve kötü muameleye karşı "sıfır hoşgörü" politikası bağlamında kabul edilen önlemlerin uygulanmasının sağlanması, suçun cezasız kalmaması ve bu alanda mücadelenin yoğunlaştırılması hususlarının büyük önem arz etmesi nedeniyle, bu amaç ve hedeflere yönelik olarak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bir kısım genelgelerin hazırlanarak teşkilâta duyurulduğu, bu bağlamda;

a) Özellikle insan hakları ihlalleri ile işkence ve kötü muamele konusunda gösterilmesi gereken hassasiyet, soruşturmanın açıklanan ilkelere uygun olarak bizzat Cumhuriyet savcılar eliyle yapılması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarının takip edilmesi ve bu konuda farkındalığı arttıracak tedbirlerin alınması hususlarına yer verildiği,

b) Temel olarak insan haklarına ve adil yargılanma ilkesine uygun olarak yapılması arzulanan, hızlı, etkin ve yerinde bir soruşturma işleminde uyulması gereken esas hususların genelgelerde belirtildiği,

c) Ayrıca, uygulamada meydana gelebilecek olumsuzluklara karşı başta hâkim ve Cumhuriyet savcılarına yönelik olmak üzere insan hakları ve soruşturma teknikleri, AİHM içtihatları ile bunların Türk hukukuna yansımaları konusunda eğitim çalışmalarının sürdürülmesinin ve farkındalığın artırılması yönünde gerekli çalışmalar yapıldığı,

Görülmektedir.

IV- Bu suçlarla mücadele bakımından yeterli yasal düzenlemenin bulunduğu, 5237 sayılı Kanunda işkence ve kötü muamele suçlarının cezalarının artırıldığı, 5271 sayılı Kanunla bu suçlarla ilgili yürütülen soruşturmaların daha etkili ve hızlı yapılmasının sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapıldığı, bu doğrultuda çıkarılan yönetmeliklerde konunun daha ayrıntılı olarak düzenlendiği ve çıkarılan genelgelerle konunun hassasiyetinin bir kez daha vurgulandığı görülmektedir.

Ayrıca, insan hakları ihlali, işkence ve kötü muamele iddialarına ilişkin olarak yapılan soruşturmaların, kolluk kuvvetlerine bırakılmayarak bizzat Cumhuriyet başsavcısı ya da görevlendireceği bir Cumhuriyet savcısı tarafından etkili ve yeterli bir şekilde yürütülmesi gerektiği genelgelerde belirtilmiştir.

V- Soru önergesinde belirtilen hususlarda, Bakanlığımızda istenilen ayrıntıda istatistik veri bulunmamaktadır.

VI- Sorulan diğer hususlarla ilgili olarak İçişleri Bakanlığıyla yazışmalar devam etmekte olup, Bakanlığımıza bilgi iletildiğinde ayrıca cevap verilecektir.

Bilgilerinize sunulur.

  
Bekir BOZDAĞ  
Bakan